

Tarlabaşı Toplum Merkezi Alan Araştırması

Ara Rapor

Bahar Şahin
Basri Çağlayan

07.08.2006

Tarlabaşı Toplum Merkezi projesi için gerçekleştirilecek alan araştırmasının ön hazırlıklarına Kasım 2005'te başlandı. Toplum Merkezinin hizmet vermesi planlanan bölgenin sınırları içerisinde yer alan Kalyoncukulluk, Çukur, Bülbül, Bostan, Şehitmuhtar ve Kocatepe mahallelerinin toplam 67 sokağında, 200 kişiye yüz yüze görüşme yöntemiyle anket uygulandı.

Ön hazırlık aşamasında, araştırma kapsamındaki altı mahallenin muhtarı ile bilgilendirme görüşmeleri yapıldı. Bu görüşmelerde, muhtarlara Tarlabaşı Toplum Merkezi projesi hakkında bilgi verilirken, mahallelerde yaşayan nüfusun kompozisyonu, gelir düzeyi, mahallelerdeki temel sorunlar ve ihtiyaç noktaları ile ilgili bilgi alındı.

Muhtarların yanı sıra, Beyoğlu İlçe Kaymakamı ve Beyoğlu Emniyet Müdür Yardımcısı ile yapılan görüşmelerde de, hem proje ile ilgili bilgilendirme yapılarak destek talepleri dile getirildi, hem de bölgenin sosyal yapısı ve sorunları hakkında bilgi alındı.

Yerel yöneticiler ile yapılan görüşmelerin ardından, alan araştırmasının kapsamını belirlemek ve bölgenin sosyo-kültürel, etnik ve ekonomik profiline ilişkin detaylı bilgi edinmek amacıyla, Tarlabaşı'nda yaşayan nüfusun ağırlığını oluşturan Roman ve Kürtlerin "ileri gelenleri" (*community leader*) ile odak grup tartışma toplantıları yapıldı.

Ön görüşmelerde elde edilen bilgilerin ışığında hazırlanan anket formları, pilot çalışmayla test edildi. Pilot anket görüşmelerinin ardından anket formları nihai haline getirildi. Anketler, 2 araştırmacı ve 5 anketörden oluşan çalışma grubu tarafından, 4 aylık süre içerisinde rastgele yöntemle seçilen 200 hanede, her haneden sadece 1 kişi ile görüşülerek uygulandı.

Alan araştırmasının sonuçlarına dair değerlendirmelere geçmeden, ön araştırma safhasında konuştuğumuz kamu görevlileri/ mahalli yöneticilerin nasıl bir Tarlabaşı profili çizdiğinin, Tarlabaşı'nın onlara nasıl görüldüğünün üzerinde durmak istiyoruz.

6 mahalle muhtarının verdikleri bilgilere göre, Tarlabaşı, nüfusunun kompozisyonu özellikle 1990'ların başından itibaren değişen, ağırlıklı Kürt olmak üzere, Roman ve Afrikalıların yaşadığı, yoksul ve bir çok illegal/ gayrı- meşru faaliyetin gerçekleştiği, ya da bu faaliyetlerin faillerinin yaşadığı bir bölgedir. 6 muhtardan sadece ikisi, hizmet verdikleri bölgede, yani Tarlabaşı sınırları içerisinde yaşamaktadırlar.

Muhtarların hiçbirisinden, kendi mahallelerinde yaşayan nüfusun sayısal bilgilerini net olarak edinebilmek mümkün olmamıştır. Hane ve kişi sayıları muğlak olarak verilmiş, kayıt dışı,

yani nüfus kağıdı olmayan ya da ikametgahı olmayan kişilerin sayısı da yine tahmini rakamlarla ifade edilmiştir. Buna göre, 6 mahallenin toplam nüfusu yaklaşık 30 bin kişidir, bunların dışında, yaklaşık 3000 kişinin de kayıt dışı olduğu tahmin edilmektedir. Suça bulaşan kişilerin genellikle kayıt dışı yaşayanlar olduğu varsayılmaktadır. Bölgedeki toplam hane sayısı hakkında da muhtarlardan net bir rakam alınamamıştır. Yaklaşık hane rakamı, 5-6 bin arası olarak verilmiştir.

Muhtarların verdiği bilgiye göre, bölgedeki Romanlar genellikle Bursa, Balıkesir, Tekirdağ, Edirne, Manisa'dan göç etmiş, ya da İstanbul'da doğup büyümüş kimselerdir ve müzisyenlik yaparak ve kira gelirleri ile geçimlerini sağlamaktadırlar. Son yıllarda Romanlar arasında artan bir eğilim, bölgedeki metruk ve küçük evlerin satılarak, Avcılar, Kurtuluş, Kağıthane, Kasımpaşa vb. yerlere taşınmasıdır. Bostan ve Bülbül mahallelerindeki kahveler, genellikle "müzisyen kahveleridir", buralar ağırlıklı olarak geçimini müzik yaparak sağlayan Romanların uğrak yeridir. Romanlar, muhtarlar tarafından "esmer vatandaş" olarak tanımlanmaktadır.

Mahallelerde yaşayan Kürtler, genellikle 1990'larda, "kendi sorunlarıyla birlikte" Tarlabası'na yerleşmişlerdir. Mardin, Siirt, Şırnak, Diyarbakır, Tarlabası'na büyük sayıda Kürt göçü veren şehirlerdir. Kürtlerin büyük bir kısmı, marjinal, geçici işlerde çalışmaktadır. Muhtarlardan birinin ifadesine göre, bakkal ya da kahve sahibi olan "Doğulu"ların oranı %10'lardadır. Özellikle Romanların sayıca daha çok olduğu Yenişehir olarak adlandırılan Serdar Ömer Paşa Caddesi (Bostan ve Bülbül Mahallelerinin alt sınırı) üzerinde esnaf olarak çalışan "Doğulu"lar vardır. Çifte evliliklerin ve nüfus kağıdı ya da ikametgah kaydı olmayan kişilerin Kürtler arasında daha yaygın olduğuna, Kürtlerin daha çok çocuk sahibi olduğuna ve daha kalabalık hanelerde yaşadıklarına dair bir kanı vardır. Bir diğer muhtarın ifadesiyle, hızla artan Kürt nüfusundan dolayı, herkes bir gün Kürtçe ya da Zazaca konuşmak zorunda kalacaktır. Aksi takdirde, iletişim kurmak mümkün olmayacaktır, zira Kürtler Türkçe bilmelerine rağmen, kendi dillerinde konuşmayı tercih etmektedirler.

Muhtarlardan alınan bilgiye göre, Kürtler, Romanlar ve Afrikalılar dışında, Tarlabası'nda, sayıları toplam nüfusun %20'sini aşmayacak şekilde, Erzincan, Tunceli, Sivas, Kayseri, Artvin ve Batı Karadeniz'den de göç edenler vardır. Ancak bu kişilerin göç tarihi ve şekli, 60'lı, 70'li yıllarda gerçekleşen köyden kente göç biçimindedir. Bu kişilerin esnaf, memur, ya da işçi olduğu bildirilmiştir, ve aşağıda anlatılacağı üzere, Tarlabası'na atfedilen tüm gayrimenkul ve illegaliteden muaf tutulmaktadır.

Muhtarların gözlemlerine göre, Afrikalılar, Kürtler ve Romanlar, Tarlabası'nda yaşanan kapkaç, hırsızlık, uyuşturucu trafiği gibi faaliyetlerin içindedirler. Doğrudan bir suç faaliyetinin içinde olmasalar da, dolaylı olarak, yani örneğin elektrik ve suyu kaçak kullanarak, ya da vergi vermemek gibi yöntemlerle "T.C.'yi bugünkü haline" getirmişlerdir. Muhtarlardan birinin ifadesi şu yöndedir: "Ben de Çingeneyim, ama utanıyorum. Bunlar, bedavaya alışmışlar".

Tarlabası'nda yeşil kart sahibi olanların sayısının yüksek olduğu belirtilmiştir. Muhtarlardan alınan bilgilere göre, yeşil kart sahiplerinin sayısı, toplam nüfusun en az üçte biriyle yarısı arasındadır, bu da eldeki verilere göre, yaklaşık 10-15 bin yeşil kart sahibinin olduğuna işaret etmektedir. Muhtarlık, kaymakamlık ve belediyenin ihtiyaç sahiplerine yaptığı gıda ve yakacak yardımlarına başvuranların çoğunun kadınlar olduğu anlatılmıştır.

Bölgede, çeşitli meslek ve hemşeri derneği bulunmaktadır. Çemişkezekliler Derneği, Çiçekçiler Odası, Beyoğlu Güzelleştirme Derneği, Artvinliler Derneği, Dolapdere Güzelleştirme Derneği, muhtarların bölgede var olduğunu söyledikleri derneklerdir.

Muhtarlar, “esmer vatandaş” olarak tanımladıkları Romanlarla Kürtler (Doğulular) arasında “bazen” kavgaların olduğunu belirttiler. Ancak muhtarlardan bir tanesi, kendi mahallesinde “Kürtlerin ezici çoğunluğu olduğu için, çatışma olmadığını” aktardı. Yine tüm muhtarların aktardığı bir diğer gözlem, emniyetin bölgedeki suç olaylarının üzerine yeterince gitmediği, hatta suç faaliyetlerini gerçekleştirenlerle bazı polislerin arasında bir tür karşılıklılık (*reciprocity*) ilişkisi bulunduğu yönündeydi.

Beyoğlu Emniyet Müdürlüğü’nde görüştüğümüz Müdür Yardımcısı ise, Tarlabası’nda yaşanan suç olaylarının önlenememesinin nedenini, emniyet personelinin yetersizliğine bağlamıştır. Personel eksikliğini telafi etmek için alternatif bir yöntem olarak düşünülen Mobese kameralı gözetleme sisteminin ise, yüksek maliyeti nedeniyle yaygın biçimde yerleştirilemediği anlatılmıştır. Muhtarlar ve Kaymakamın gösterdiği tepkiye benzer şekilde, Emniyet Müdür Yardımcısı tarafından da da, Tarlabası’nda bir “rehabilitasyona” ihtiyaç duyulduğu, bu amaçla gerçekleştirilecek araştırma sürecince ve toplum merkezi hizmete açıldıktan sonra emniyet teşkilatınca her türlü güvenlik desteğinin sağlanacağını belirtmiştir.

Toplum Merkezinin çalışmalarını yürüteceği alanda yaşayan Kürtler ve Romanların arasında çeşitli çatışmaların bulunmasının Merkezin çalışmalarını ne ölçüde etkileyebileceğini öngörmek için bölgede tanınan, saygı duyulan, “sözü geçen” kişilere projeyi tanıtmak üzere, iki odak grup toplantısı düzenlendi. Bu toplantıların ilki, Roman temsilcisi olarak tanımlayabileceğimiz, çoğu müzisyen olan bir grupla gerçekleştirildi. Müzisyen kahvesinde yapılan görüşmenin ardından, söz konusu gruptaki kişilerden birinin evi de ziyaret edildi. Bu görüşmelerde, Romanların Kürtlere ve Kürtlerle bir araya gelme fikrine karşı oldukça tepkisel yaklaştıklarını gözlemledik. Tarlabası ile ilişkilendirilen tüm olumsuz yakıştırmalar, Romanlar tarafından Kürtlerle ilişkilendirilmekteydi. “Esmer vatandaşlar”, toplumda yaygın biçimde kendileriyle özdeşleştirilen kimi faaliyetleri (kap-kaç, hırsızlık, uyuşturucu, vs.) Kürtlere atfetmekteydi. Bu “yansıtma”nın yanı sıra, Romanların Kürtleri güncel siyasal gelişmelere bağlı olarak, “bölücülük” ve “vatan hainliğiyle” suçladıkları, bu suçlamaların referansı olarak da Kürtlerin zaten gayri- meşru işlerle uğraşmalarını gösterdikleri gözlemlenmiştir. Yani, Kürtler zaten bölücü ve hain olmaya eğilimli oldukları için, her türlü suçu da işleyebilirler.

Romanların dile getirdiği bir başka nokta, Kürtlerin Tarlabası’ndaki genel ahlakı yozlaştırdıklarıdır. Romanlar, kendi çocuklarının Kürt çocuklarla oynamaları durumunda, esrarkeş, ya da kap-kaççı olacağına inanmaktadırlar. Her ne kadar Romanlar, bazı Romanların da bu gayri-meşru işlere bulaşmış olduğunu kabul etseler de, bunların köken olarak “Kürt Çingenesi” olduğunu belirtmişlerdir. Kürtler, toplum ve devlet için tehlikeli unsurlar olduklarından, onlardan mümkün olduğunca uzak durmak gerekmektedir. Romanların bir diğer endişesi de, “bu gidişle” Tarlabası’nın kaçınılmaz olarak “Kürdistan”’a dönüşeceği. Araştırmanın ilerleyen bölümlerinde ortaya çıkacağı üzere, Romanların Kürtler hakkındaki tespitleri büyük ölçüde, Tarlabası’ndaki kurdukları kişisel, gündelik ilişkilerinden değil, Türkiye’deki genel Kürt imajından beslenmektedir. Bir diğer yandan, konuştuğumuz kişilerin gerek askerlik yaptıkları bölgelerin çatışma bölgeleri olması, gerekse, kendi memleketlerinde (Çorlu, Manisa, vd.) son yıllarda artan Kürt göçmenlerinin sayısına şahitlik etmeleri de Kürtler hakkındaki olumsuz düşünceleri beslemektedir. Asıl endişe, sanki Tarlabası’nın değil, Türkiye’nin “Kürdistanlaşması”dır. Romanlar, kendilerinin Kürtler tarafından özel bir

ayrımcılığa tabi tutulduklarından yakınmışlardır. Bilgi Üniversitesi Kuştepe Kampusünde, müzik dersine girmek için bekleyen çocuklar, yağmur yağdığı halde içeriye alınmayıp, bahçede bekletilmiştir. Olayı bize aktaran Roman müzisyene göre, bunun nedeni giriş kapısındaki güvenlik memurunun Kürt olmasıdır.

Müzisyenlerin ekonomik durumu ve yaşam standardı, diğer Romanlarla kıyaslandığında ortalama olarak daha iyidir. Müzisyenler, çalıştıkları yerler ve ortamlar itibariyle toplumun üst gelir sınıfını oluşturan insanlarla aynı sosyal alanları paylaşmakta, bir kısmı yurt içi, hatta yurt dışı seyahatlere de gitmektedir. Toplumda, kendilerinden beklendiğinin tersine, “nasıl yenip içileceğini, nasıl çatal-bıçak kullanılacağını” gayet iyi bilmektedirler. Bir bakıma, tüm Romanlık, müzisyenler üzerinden idealize edilmekte, böylece Romanlara yakıştırılan kapkaççılık, uyuşturucu ticareti, vb. gayrı-meşru işlerle aralarına bir mesafe konulmaktadır. Kürtlerin gayrı meşru işlerle uğraşmasının bir başka göstergesi de Romanlara göre, bir- iki kişilik hanelerin kısa süre içerisinde büyümesi, büyüyen hanelerle beraber aslında harcamaların, dolayısıyla da yoksulluğun artması gerekirken, Kürtlerin giderek daha da zenginleşmesi, kiracı oldukları evleri, hatta apartmanları satın alabilir hale gelmesidir. Ne var ki Romanlara göre, para kazanılır ve harcanır. Burada, Romanlarca dile getirilen diğer bir varsayıma değinmekte fayda var. Bir yandan Romanlar, Kürtlerin “örgüt ilişkisi” nedeniyle, yani doğrudan “örgütten” yardım aldıkları için, mülkiyet sahibi olabildiklerine inanırken, bir taraftan da, kalabalık nüfuslar halinde bir arada yaşayan Kürtlerin gelirlerinin bir kısmını “örgüte” verdiklerini de söyleyebilmektedir. Bu varsayımlar nedeniyle, Romanlar Kürtlerden alışveriş yapmadıklarını, gerekirse başka mahallelerdeki Kürt olmayan bakkal- manav- marketlerde daha yüksek ücretler ödeyerek alışveriş yaptıklarını anlatmışlardır.

Genel olarak bu görüşmelerden çıkan görüntü, Romanların, Kürtler gelmeden önceki dönemi bir nevi mitleştirerek anlatmalarınıdır. Kürtler gelmeden önce, Romanlar diledikleri gibi evlerinin önünde oturabildiklerini, geç saatlere kadar ailece dışarıda eğlenebildiklerini, ancak Kürtler bölgeye yerleşmeye başladıktan sonra korku ve tedirginliklerinin arttığını belirtmişlerdir. Toplum Merkezi hakkındaki fikirleri olumlu olmakla beraber, Kürtlerle birlikte gerçekleştirilecek her türlü faaliyete uzak kalmayı tercih edeceklerini belirtmişler, sadece kendilerinin kullanabileceği bir merkezin olmasını daha çok isteyeceklerini dile getirmişlerdir. Bölgede daha önce sokakta yaşayan madde bağımlısı çocuklara hizmet veren “Umut Evi”ni ise, kötü bir örnek olarak anmış, Umut Evi’nin varlığı nedeniyle bölgede tinercilerin sayısında artış olduğunu söylemişlerdir. Rehabilitasyon çalışması yapmanın iyi niyetli bir girişim olduğunun farkında oldukları, ancak problemlili kitlelerin toplumdan izole edilerek rehabilite edilmesi gerektiği de bu görüşmelerde söylenmiştir.

Kürtleri temsilen konuştuğumuz grupla yaptığımız odak grup görüşmelerinde, benzer bir yöntemle Toplum Merkezi Projesi çalışmaları hakkında bilgi verip, Tarlabası’nda gruplar, sorunlar ve ihtiyaçlar hakkında detaylı sorular sorma imkanı bulduk. Bu kişiler, ağırlıklı olarak Tarlabası’nda 1990’lardan itibaren ikamet etmeye başlayan yerinden edilmiş Kürtlerle ilgili bilgi demografik, ekonomik ve sosyo-politik bilgiler verdiler. Görüştüğümüz Kürtler, Romanların kendileriyle aralarına mesafe koymaya çalıştıkları illegal faaliyetleri, bir yandan sahiplendiler, ancak bu durumun daha genel düzeyde neden-sonuç ilişkileri bağlamında analizini yaptılar. Buna göre, Tarlabası’nda yaşayan zorunlu göç mağduru Kürtler, kendi arzuları dışında terk etmek zorunda kaldıkları kırsal alanlarda genelde tarım ve hayvancılık faaliyetleriyle geçimlerini sağlayan kimselerdir. Belli bir yaşın üzerinde büyük kente göç eden erkekler ve kadınlar, formal sektörde çalışabilecek niteliklere sahip olmadıklarından, genelde bunların çocukları çalışmaktadır. İstihdam edilenler, ya konfeksiyon atölyelerinde işçilik, ya da sokakta midye, pilav, meyve-sebze satıcılığı gibi işlerde çalışmaktadırlar. Bu işler, düşük

ücretli, düzensiz ödeme yapılan, çalışma şartları zor ve güvencesiz işlerdir. Büyük aileleri geçindirme zorluğu ile karşı karşıya kalan Kürtler, formal ve meşru iş piyasalarına giremedikleri ölçüde, bölgede zaten zemini bulunan gayri meşru faaliyetlerin çekim alanına girmektedir. Bir çoğunun terk ettikleri köylerinde arazileri olmasına karşın, güvenlik nedeniyle her hangi bir tarımsal faaliyet sürdürülemediği için, buralardan da düzenli bir gelir sağlayamamaktadırlar. Bu durum, kimi Kürtleri, Kürt nüfusunun çoğunluğu tarafından gayri ahlaki bulunmasına karşın, suça teşvik edici bir özellik yaratmaktadır. Tarlabası'nda yaşayan Kürtlerden esnaf olabilenler, diğerlerine göre daha iyi bir gelire ve yaşam düzeyine sahiptir.

Kürtler, Tarlabası'nda yaşamak zorunda kalmalarını ve burada çocuk işçiliği, gayri meşru işlerle uğraşmak, çete- mafya ilişkilerine dahil olmak, vb. olgularla ilişkilendirilmelerine neden olan süreçleri, Türkiye'nin genel Kürt siyaseti üzerinden açıklamaktadırlar. Tıpkı muhtar görüşmelerinde dile getirildiği üzere, görüştüğümüz Kürtler de Tarlabası'nın suç işleme oranının yüksek olmasını, emniyetin yeterli müdahaleyi yapmamasına, bir bakıma "ortalığı boş bırakması"na bağlamaktadır. Bunun nedeni, kimi emniyet görevlilerinin bu suç döngüsünden pay aldıklarına inanılmasıdır.

Dile getirilen bir başka gözlem, Tarlabası'nda suç işleyenlerin, aslında Tarlabası'na başka bölgelerden ihraç edildiği, bu kişilerin Tarlabası sakini olmadığıdır. Tarlabası yaftalanarak, aslında Kürtlere ve Kürtlüğe bir etiket yapııştırılmaktadır. Kürtlerin giderek daha çok suçla ilişkilendirilmesi, aslında dolaylı olarak onların siyasetle olan ilişkisini zedeleyecek; Kürtler ne kadar çok suça bulaşırsa, o kadar az siyasetle ilgilenecek, bu da Kürtlüğü meşru bir zeminden gayri-meşru bir zemine kaydıracaktır.

Romanların Tarlabasında yapılan gayri meşru işleri Kürtlere atfetmesi, Kürtlere göre, paylaşılacak olan pastadan Romanlara giderek daha az pay düşmesinin sonucudur. Kent yoksulluğunu aynı biçimde dezavantajlı olarak paylaşan bu gruplar arasında, kıt kaynakların bölüşümünden kaynaklanan bir çatışma olduğu dile getirilmiştir. Gruplar arasında var olan gündelik çatışmalar, ayrımcılık ve önyargılara rağmen, Kürtler, Tarlabası'nda açılacak bir toplum merkezinde Romanlarla birlikte çalışacaklarını, böylesi bir çalışmanın bölgede yaşayanlar için iş ve eğitim imkanları yaratmanın yanı sıra gruplar arasında diyalogu da geliştireceğine inandıklarını belirttiler.

Yukarıda özetlenen bilgiler ışığında düzenlenen ve pilot çalışma sonrasında son hali verilen anket formları, 200 kişiye uygulandı. Örneklem seçiminde, Devlet İstatistik Enstitüsünden bölgeye ilişkin verilen nüfus bilgileri temel alındı. Buna göre, 13 yaş üzerinde olan 79 kadın ve 121 erkekle görüşüldü. Cinsiyet kotalarının yanı sıra, yaş gruplarına göre de kotalar belirlendi. Bu kotaların belirlenmesinde de DİE verileri esas alındı. Görüşmelerin başında görüşülen her kişiye Tarlabası Toplum Merkezi projesi hakkında kısaca bilgi verildi. Cevaplanmayan sorular olmakla beraber, hiçbir anket yarıda kesilmedi. Anketler, toplam 67 ayrı sokakta uygulandı. Görüşmeler, kimi zaman evlerde, kimi zaman evlerin önünde gerçekleştirildi. Aşağıda, anketlerin uygulandığı sokaklar sıralanmıştır.

Adam sokak	Kalyoncu kulluk cad.
Akiş sokak	Kapanca sokak
Akkiraz sokak	Karakurum sokak
Altınbakkal sokak	Karanlık bakkal sokak
Aşıklar sokak	Kerestereci recep sokak
Ataman sokak	Kılburnu sokak
Babacan sokak	Kırlangıç sokak
Basma tulumba sokak	Kirman sokak
Berber şahin sokak	Kökenezci sokak
Beyaz yasemin sokak	Kömürcü zeynel sokak
Bilgin sokak	Kurdele sokak
Büyük şişhane sokak	Küçük duvarcı sokak
Cambazoğlu sokak	Küçük kırlangıç sokak
Ceylan sokak	Mısır buğdayı sokak
Cezayirli hasan paşa sokak	Nilgün sokak
Çaylak sokak	Paşabakkal sokak
Çorbacı sokak	Peşkirci sokak
Çukur sokak	Sakızağacı cad.
Demirbaş sokak	Serdar ömer paşa caddesi
Dernek sokak	Simitçi sokak
Dilbaz sokak	Solak sokak
Doğramacı şakir sokak	Şehit ilyas sokak
Duvarcı adem sokak	Taksim fırın sokak
Düğün sokak	Taksim yağhanesi sokak
Farabi sokak	Tavla sokak
Feridiye cad.	Tekkuyulu sokak
Fesleğen sokak	Tevfik efendi sokak
Geniş yokuş sokak	Tirşe sokak
Gölbaşı sokak	Turan cad.
Gülfidan sokak	Vişneci sokak
Halepli bekir sokak	Yağhane sokak
Hava hoş sokak	Yeni kafa sokak
Hüseyin ağa kireçhanesi sokak	Yoğurtçu faik sokak
	Zerdali sokak

Ankette yer alan sorularla başlıca şu konularda bilgi edinildi:

- konuşulan kişinin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, iş ve eğitim durumu, medeni durum);
- konuşulan kişinin hane bilgileri (hane büyüklüğü, hanede yaşayanlar, hane geliri);
- konuşulan kişinin göç bilgisi (doğum yeri, memleketinden ayrılma ve İstanbul'a göç etme tarihleri ve sebepleri, kimlerle göç edildiği, memlekete geri dönüş isteğinin olup olmadığı);
- konuşulan kişinin anadil ve hane dili;
- konuşulan kişinin Tarlabası ile ilgili değerlendirmeleri (sorunlar, nedenler, çözüm önerileri, çözüm için yetkili görülen kurumlar/ kişiler);
- konuşulan kişinin sağlık durumu;
- konuşulan kişinin siyasi tercihi (yakın hissedilen siyasi parti, oy verilen siyasi parti);
- konuşulan kişinin kendisinin ve ailesinin toplumsal hareketlilik (*social mobility*) deneyimi hakkında yorumu;

- konuşulan kişinin belirli değer ve görüşleri (örneğin, farklı gruplarla iletişim, aile içi şiddet, kadın ve çocuk emeğinin değerlendirilmesi, silah kullanımı, madde bağımlılığı, vb.);
- konuşulan kişinin Tarlabası'nda yaşayan farklı gruplardan kişilerle kurduğu ilişkilerin düzeyi ve biçimi, ayrımcılık pratikleri;
- konuşulan kişinin medya erişimi ve kullanımı (gazete okuma, TV izleme, radyo dinleme, internet kullanma, vb.);
- konuşulan kişinin belediye, kaymakamlık, vb. yerel kurum ve kuruluşlarla ilişkisi, bunların hizmetlerine ulaşabilirliği;
- konuşulan kişinin zaman ayırdığı faaliyetler;
- konuşulan kişinin Tarlabası Toplum Merkezi'nde sunulmasını istediği hizmetler.

Bu çerçevede oluşturulan soru formlarıyla elde edilen ara sonuçlarından bazıları aşağıda değerlendirilmiştir:

Görüşülen toplam 200 kişinin, 80'i kadın, 120'si erkektir. Anadili ve hanede en çok kullanılan dinin ne olduğu ile ilgili sorulara aşağıdaki yanıtlar verilmiştir.

	Anadil	Hane dili
Türkçe	98	125
Kürtçe- Kurmanci	95	75
Kürtçe- Zazaki	2	-
Arapça	3	-
Ermenice	2	-
TOPLAM	200	200

98 kişinin anadili Türkçe, 95 kişinin anadili Kurmançî, 2 kişinin anadili Zazakî, 3 kişinin anadili Arapça, 2 kişinin anadili ise Ermenicedir. 125 kişi, hanede en çok kullandığı dilin Türkçe olduğunu, 75 kişi ise hanesinde en çok Kürtçe (Kurmancî) konuşulduğunu belirtmiştir. Görüşülen kişilerin hiçbiri, anadil ya da hane dili olarak Rom, ya da Dom dillerinden birini seçmemiştir.

Görüşülen 200 kişinin hanelerinde yaşayan kişi sayısına bakıldığında, hane büyüklüklerinin 1 ile 17 kişi arasında değiştiği görülmektedir. Hane büyüklüğü ortalaması, 5.2'dir. 11 kişinin yaşadığı hanede görüşülen kişi, 55 yaşındaki hane reisi. Bir oğlu cezaevinde olan baba, diğer oğulları, gelinleri, çocukları ve eşiyle birlikte yaşamaktadır. Hane reisi, evin geçimini selpak satarak kazandığını söylemiştir. 5 yıl Gaziosman Paşa, 10 yıl da Hacıhüsrev'de yaşayan hane reisi, aslen Bursalıdır, İstanbul'a 1975'te göç etmiştir.

17 kişilik ailenin reisi, 45 yaşındadır. Biri resmi, biri imam nikahlı olmak üzere iki eşi olan Siirt doğumlu hane reisi, ailenin geçimini tek başına üstlenmektedir. Aile, köyleri boşaltıldığı için 1996'da İstanbul'a göç etmek zorunda kalmıştır.

Görüşülen kişilerin 102si resmi nikahlıdır. 12 kişi, imam nikahı olduğunu belirtmiştir. 10 kişi dul, 5 kişi ise boşanmıştır. 2 kişi, partnerleriyle, nikah olmaksızın birlikte yaşamaktadır. 69 kişi bekardır.

Hane büyüklüğü

1 kişi	11
2 kişi	19
3 kişi	25
4 kişi	34
5 kişi	31
6 kişi	30
7 kişi	10
8 kişi	16
9 kişi	8
10 kişi	6
10'dan fazla	10
TOPLAM	200

Tarlabasında yaşayan insanların ortalama aylık geliri, 900 ile 1.000 YTL arasındadır. Görüşülen kişilerin %7'sinin geliri 300 YTL'nin altındadır. Geliri 750 YTL'nin altında olan kişilerin oranı, %60 dolayındadır.

29 kişi, düzenli bir işte, ücretli olarak çalışmaktadır. Geçici işlerde iş buldukça ücret karşılığı çalışanların sayısı 32'dir. 11 kişi, sokak satıcılığı yapmaktadır. 5 kişinin, imalat yaptığı kendine ait atölyesi vardır. Görüşülen kişilerin 34'ü, kendilerine ait bir dükkanda, ticaret yapmaktadır. 24 kişi işsizdir. Bu rakama, ev kadını/ ev kızı olanları da eklediğimizde, işsizlerin sayısı 66'ya çıkmaktadır. Emekli olan 6 kişiden, 1 tanesi halen çalışmaktadır.

Kaç yıldır Tarlabasında?

1 yıldan az	6
3 yıldan az	18
5 yıldan az	17
10 yıldan az	46
15 yıldan az	30
20 yıldan az	29
20 yıldan fazla	54
TOPLAM	200

Görüşülen kişilerin yaklaşık üçte ikisi, Tarlabası'na son 20 yıl içerisinde göç etmişlerdir. Klasik kır-kent göçü dönemi olarak tanımlayabileceğimiz 1950'lerin sonu ile 80'lerin başına kadar geçen süre içerisinde göç edenlerin sayısı 54'tür.

İstanbul'da doğanların sayısı 43'tür. İstanbul dışında doğanların sayısal dağılımı aşağıdaki gibidir:

Adana: 5
Ađrı: 6
Balıkesir: 4
Bilecik: 2
Bingöl: 1
Bolu: 1
Bursa: 3
Çanakkale: 1
Diyarbakır: 7
Edirne: 2
Elazığ: 1
Erzincan: 5
Erzurum: 1
Gaziantep: 3
Gümüşhane: 1
Hakkari: 1
Hatay: 4
İçel: 3
İzmir: 2
Kars: 2
Kastamonu: 2
Kayseri: 3
Konya: 6
Kütahya: 1
Malatya: 2
Manisa: 1
Mardin: 40
Muş: 1
Nevşehir: 2
Niğde: 1
Ordu: 1
Samsun: 1
Siirt: 15
Sivas: 3
Tekirdağ: 2
Tokat: 1
Tunceli: 2
Şanlıurfa: 3
Van: 2
Batman: 6
Şırnak: 2
İğdır: 1
Karabük: 2
Yurtdışı: 2

Göç etme nedeni, etnik gruplara ve göç edilen bölgeye göre değişmektedir. Romanların tamamına yakın bir kısmı, ekonomik gerekçelerle göç ettiklerini belirtirken, Kürtlerin göç

etme nedenleri arasında, ekonomik nedenler, siyasi nedenler ve köy boşaltmaları gösterilmiştir. Tarlabasında yaşamaya başlamadan önce İstanbul'da yerleşilen semtler arasında, Kasımpaşa, Eminönü ve Kurtuluş dikkat çekmektedir. Görüşülen kişilerin, göç etme nedenleri aşağıda sıralanmıştır.

Göç nedeni?

Ekonomik	91
Köy yakıldı	25
Ailem gelmişti/ Evlendim	12
Siyasi nedenler	15
Kan davası	2
Diğer	10

11 kişi ailesinde nüfus kağıdı olmayan kişiler bulunduğunu belirtmiştir. Bunların 7sinin anadili Kürtçe, 4ünün ise anadili Türkçedir. 25 kişinin oturduğu mahallenin muhtarlığında ikametgahı yoktur.

72 kişinin yeşil kartı bulunmaktadır. 97 kişinin ise ailesinde en az bir kişinin yeşil kartı vardır.

Görüşülen kişilerin, hangi siyasal partiye yakın hissettikleri ve hangi parti için oy kullandığına bakıldığında, kendini DTP ve AKP'ye yakın hissedenlerin sayısının belirgin bir şekilde yüksek olduğu görülmektedir. Siyasi parti tercihleri ile ilgili sorular, 18 yaşından küçük kişilere sorulmamıştır.

Hangi partiye yakın?

AKP	41
ANAP	1
CHP	5
DEHAP/DTP	54
DSP	7
DYP	2
GP	2
MHP	8
SP	1
TKP	3
Diğer	1
Hiçbiri	44
Cevap yok	11
18 yaşından küçük	20

	genel seçimde verilen oy	yerel seçimde verilen oy
AKP	42	43
CHP	3	5
DEHAP/DTP (Güç Birliği)	32	29
DSP	6	2
DYP	3	1
GP	9	
MHP	5	2
SP	1	3
Diğer	2	2
Hiçbiri	2	2
Cevap yok	11	6
Kullanmamış	84 -20 kişi 18 yaşından küçük	102- 20 kişi 18 yaşından küçük

Kendilerini çeşitli kimlik ve siyasi yönelim tanımlamalarıyla tanımlamaları istendiğinde, yalnızca kişi Roman olduğunu söylemiştir. Kendilerini Roman olarak tanımlayanların büyük bir kısmının müzisyen olması ilginçtir. Kürtler, 1. seçenek olarak T.C. vatandaşı, 2. seçenek olarak ise Kürt olmayı ve 1. seçenek olarak Müslüman, 2. seçenek olarak ise Kürt olmayı, kimlik tanımlamalarında sıkça söylemişlerdir. Romanlar kendilerini daha çok Müslüman, Atatürkçü, milliyetçi ve muhafazakar olarak tanımlarken, Kürtler tercihlerini daha çok Müslüman, yurtsever, demokrat ve dindar olarak tanımlamışlardır.

Milliyetçi olduğunu söyleyen 46 kişi, aynı zamanda aşağıdaki tanımları da tercih etmişlerdir.

- solcu (3 kişi)
- demokrat (1 kişi),
- dindar (5 kişi)
- muhafazakar (1 kişi)
- sağcı (1 kişi)
- atatürkçü (19 kişi)
- laik (1 kişi)
- sosyal demokrat (1 kişi)
- ülkücü (4 kişi)
- sosyalist (1 kişi)
- devrimci (1 kişi)
- yurtsever (1 kişi)
- islamcı (1 kişi)

Araştırmaya başlarken güvenlikle ilgili pek çok uyarı ile karşılaşmıştık. Muhtarlardan emniyet müdür yardımcısına kadar pek çok kişi, bizi “polis bile giremediği sokaklar varmış, her gece birileri infaz ediliyormuş” gibi cümlelerle uyardılar. Nitekim, ilk gidişimizde Tarlabasında gördüğümüz en büyük duvar yazısı: “elini kana bulama”, diyordu. Bir başka gidişimizde, gözümüze çarpan bir diğer yazı ise, “bugün de ölmedik” idi.

Tarlabaşındakiilere sorduğumuzda, toplumdaki bu genel kaygılanma durumunun onlar da farkındaydı. Görüştüğümüz kişilerden birisi, Tarlabaşını “medeniyetin 150 metre aşağısı” olarak tanımlıyor, dışarıdaki insanların Tarlabaşıyla ilgili önyargıları olduğu neredeyse herkesçe dile getiriliyordu. Bu önyargının en büyük göstergelerinden biri de, “orada aile yaşar mı”, gibi cümlelerdi. Tarlabaşılılar, kimliklerinden dolayı, karakolda ayrı muamele gördüklerini, taksi şoförlerinin sokaklarına girmeye korktuğunu, küçümsendiklerini, hor görüldüklerini, ayıplandıklarını anlatıyorlar. Kızını Nişantaşı’nda ir mağazada işe yerleştiren Roman kökenli bir kadın, Tarlabaşı’nda oturdukları öğrenilince, kızının işten çıkarıldığını aktardı.

Dışarıdan, uzaktan bakan için oldukça “siyah” bir yer Tarlabaşı. Toplumun tüm en alttakilerinin, marjinal gruplarının, dışlanmışlarının, modern paryalarının bulunduğu bir mekan. Aynı zamanda, Tarlabaşı’nda yaşayan pek çok kişinin diğer bir grubun mensuplarını daha “suça meğilli”, daha “ahlaksız” daha “gayrı-meşru”, daha “tehlikeli”, daha “geri kalmış” vb. sıfatlarla yaftaladığı, herkesin çeşitli statü ve prestij kriterlerini göz önünde bulundurarak kendi ötekisini kurguladığı bir yer.

Her ne kadar, Tarlabaşında yoksulluk paylaşılan bir şey olsa da, Tarlabaşı’ndaki tüm gruplar ekonomik üretim ve bölüşüm süreçlerinde benzer pozisyonlarda dursalar da, dahil etme (*inclusion*) ve dışlama (*exclusion*) pratikleri üzerinden buradaki nüfusun farklı düzeyde kimlik etiketlenmelerine maruz kaldığını, statü anlamında ciddi farklılıkların olduğunu görmek mümkün. Hangi etnik gruptan olursa olsun, bakkal, lokanta, kahvehane gibi yerlerin sahipleri, ya da müzisyenlerin dışındaki kişilerin iş öyküsü genelde süresiz, kopuk kopuk. Enformal sektörde, hizmet sektörünün en aşağı kademeleri, ya da çeşitli dallardaki atölyelerde, sağlıksız ve güvencesiz çalışma koşullarında çalışan çoğu genç nüfusun, bölgede zemini var olan illegal faaliyetlerin çekim alanında olmasını anlamak bu nedenle zor değil.

Kürtler için, Tarlabaşı’nda yaşamak, bir yanıyla çok zor bir deneyim. Konuştuğumuz Kürtlerden bazılarına göre, Tarlabaşı, “insan” olanın yaşamayacağı bir yer. Kürtlerin burada yaşamaya hapsedilmiş olmasının nedeni, “devlet Kürtleri sevmiyor” oluşu, onları bir tür cezaya tabi tutması olarak algılanıyor. Hem polisin, hem de diğer mahalle sakinlerinin kendilerini burada istemediğini düşünüyorlar.

Bu durum, Kürtleri bir etnik grup olarak ilişki kurma ve etkileşim anlamında kendi içine kapanmaya yani bir nevi gettolaşmaya iterken (tanıdıkları birinin tarlabaşına yerleşmesini isteyen Kürtler, bunu “bir arada oluruz, birbirimize yakın oluruz, sahip çıkarız” diyerek gerekçelendiriyorlar), sistemin kurumlarından da yabancılaştırıyor. En çok güvenilmeyen kurumların başında belirgin biçimde emniyet, hükümet ve devlet geliyor. Özellikle emniyetin bölgede suçun yaygınlaşmasına, göz yumarak, hatta pay alarak katkıda bulunduğu, sadece Kürtler arasında değil, genelde yaygın biçimde paylaşılan bir kanı.

Girişte de anlatıldığı gibi, özellikle müzik yaparak geçimini sağlayan Romalıların, görece iyi çalışma ve ücret koşullara sahip olması zamanla onların Tarlabaşı yerine bölgedeki görece daha “kaliteli” yakın semtlere taşınmalarını kolaylaştırıyor. Romanlar, Tarlabaşı’ni terk etmek isteyişlerini, Kürtlerin mahalleye gelerek, buraları olumsuz yönde değiştirmiş olmasıyla açıklasa da, gözden kaçırılmaması gereken bir nokta, bazı Romanların ekonomik düzeylerinin böylesi bir mekansal değişikliğe olanak verebiliyor olmasıdır. Tarlabaşı’nda yaşamaya devam etmek durumunda olan Romanlar ise, “bizim sokak temiz, Kürt yok” diyerek, durumun aslında o kadar da olumsuz olmadığını vurguluyorlar. Göç eden Kürtler ve Afrikalılar

nedeniyle Tarlabası'nın yaşanamaz hale geldiğinden şikayet eden bir Roman kadın, "kendimi Şırnak'ta, Batman'da hissediyorum, burası İstanbul değil ki artık..." demektedir.

Tarlabası'nda kurulacak Toplum Merkezi fikrine konuşulan pek çok kişi olumlu tepki vermiştir. Her ne kadar bölgede var olan suç olaylarıyla başa çıkmak için Merkezin yeterli bir kurum olacağına inanılmasa da da, en azından Tarlabasının içinde bulunduğu yoksulluk ve yoksunluk halleriyle mücadele etmek için aracılık görevini üstlenebileceğine olan inanç tamdır. Merkezce gerçekleştirmesi arzu edilen en önemli hizmetler, sosyal danışmanlık, hukuk danışmanlığı ve sağlık danışmanlığı gibi etkinlikler, özellikle çocuklara, gençlere ve kadınlara yönelik sosyal, kültürel ve eğitsel faaliyetler, ve istihdam olanaklarını arttıracak etkinliklerdir.